

21. Lastensuojelutoimi¹⁾

Yleistä

Vuoden 1970 kuluessa tapahtui lastensuojelutoimen laitossijoitusten osalta lievää vähentymistä, minkä seurauksena laitospaikkatilanne helpottui. Toisaalta aikaisempina vuosina todettu yhä useampien lasten ja nuorten joutuminen lastensuojeluviraston asiakkaisiksi jatkui. Erilaiset sopeutumishäiriöt ja turvattomuustekijät aiheuttivat lisääntyntä painetta nimenomaan erityis- huollon osalla. Jälkihuollon tarve lisääntyi aikaisempaa voimakkaammin lähinnä laitoshuollosta siirtyvien lasten ja nuorten kohdalla.

Kertomusvuoden aikana pääasiallisina sijaishuollon syinä esiintyivät vanhempien asunnon puute, sairaus ja muut perheen ongelmatilanteet. Lasten kohdalla suurimpina huollon syinä olivat edelleen päihde- aineiden käyttäminen, rangaistava teko, sielullinen poikkeavuus tai sairaus sekä lapsen vajaamielisyys.

Lastensuojelutoimen kustannusten lisääntyminen on ollut väistämätöntä, koska perhehoidon ja laitoshoidon kohdalla on esiintynyt jatkuvaa kustannusten kohoamispainetta. Erityisesti palkkojen ja palvelujen

hintojen kohoaminen ovat merkinneet lisääntyneitä kustannuksia, koska ne muodostavat suurimman osan sekä avo- että laitoshuollon menoista. Sijaiskotien hankkiminen on vaikeutunut entisestään mm. sijoituskuntien koulukustannusten korvaamisessa omaksuman kannan ja perhesijoitusmaksujen verotuksessa omaksuttujen periaatteiden johdosta. Perhehoidon maksuja on täten jouduttu tuntuvasti korottamaan ja laitosten erityispalvelujen tarpeen vuoksi laitosten kustannukset ovat lisääntyneet.

Lautakunta käsitteli kertomusvuoden aikana ehdotuksen uudeksi lasten- ja nuorison- huoltolaitosten ohje- ja johtosäännöksi. Ohjesääntöluonnos merkitsee laitosten toimintamahdollisuuksien kiteyttämistä mm. henkilökunnan lukumäärän ja pätevyyden osalta.

Kertomusvuonna aloitti uutena laitoksesta toimintansa Nuorten työ koti ja uusia tiloja saatiin Vaihetyökeskuksen käyttöön. Viraston toiminnan kohdalta on mainittava ns. toimikuntatyön aloittaminen, joka merkitsi n. 10 aktiivisesti toimivan, viraston työtä edistävän toimikunnan perustamista.

I. Lastensuojelulautakunta

Lautakunnan kokoonpano oli v. 1970 seuraava: Puheenjohtaja Erkki Tuomioja, jäsenet Tapani Mäntysaari, Rakel Lehtokoski, Mirjam Parviainen, Anna-Liisa Aro, Kaarina Kalmari, Sirkka Loimaranta, Margareta Aminoff ja Sirkka-Liisa Nieminen.

Lautakunnan jaostojen ja laitosten johtokuntien kokoonpanossa tapahtuneiden muutosten osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Lastensuojelulautakunnan *kokoukset* sekä tärkeimmät *päätökset, esitykset ja lausunnot*, ks. Kertomus Helsingin kaupungin kunnallishallinnosta.

¹⁾ Kertomukseen kuuluvat tilastotaulukot, joita ei ole otettu tähän teokseen, on julkaistu Helsingin kaupungin tilastollisessa vuosikirjassa ja lastensuojelutoimen toimintakertomuksen eripainoksessa.

II. Lastensuojeluvirasto

Toimistot, ks. kunnalliskalenteri.

Kassa-, tili- ja korvausasiat hoiti rahatoimiston Kallion osasto sekä huoltoviraston asiamiesosasto.

Henkilökunta. Kertomusvuoden lopussa oli lastensuojelutoimen palveluksessa 428 (ed.v. 427) vakinaista ja 136 (118) tilapäistä viranhaltijaa sekä 216 (208) työsuhteisiin palkattua henkilöä eli yhteensä 780 (753). Näistä oli lastensuojeluviraston palveluksessa 136 (136) vakinaista ja 37 (32) tilapäistä sekä 5 (5) työsuhteista eli yhteensä 178 (173) ja loput laitosten palveluksessa.

Koulutustoiminta. Osa henkilökunnan koulutustoiminnasta tapahtui kaupungin yleiseen koulutustoimintaan kytkeytyneenä, osa lastensuojeluviraston omasta aloitteesta vain lastensuojelutoimen omaa henkilökuntaa koskevana. Koulutustoiminnan suunnittelusta, koordinoinnista ja tiedottamisesta huolehti sivutoiminen koulutusasiames henkilökunnan jäsenistä kootun koulutus- ja opetustoimikunnan tukemana. Kertomusvuonna pidettiin viraston ja laitosten työntekijöille yhdeksän luento- ja keskustelutilaisuutta,

joihin osallistui 50—60 henkeä kuhunkin. Tämän lisäksi järjestettiin kevätkaudella yhdeksälle osanottajalle ryhmätyökoulutus, toukokuussa yhden päivän perheterapia-seminaari sekä marraskuussa viikon kestävä Taasjärven opintopäivät, joille osallistui 40 huoltotarkastajaa, ohjaajaa ja hoitajaa. Taasjärven opintopäiviä edelsi lastensuojelutoimen henkilökunnalle osoitettu koulutuksen tarvetta, sisältöä ja käytännön järjestelyjä koskeva kysely. Opintopäivillä perehdyttiin opettajien johdolla ja ryhmätyönä henkilösuhdekysymyksiin, sosiaalista tietoutta käsitteleviin kysymyksiin ja psykologis-psykiatriisiin ongelmiin. Toimintavuoden aikana tehtiin tutustumiskäynnit kahteen lastenkotiin, vastaanottokotiin sekä Auroran sairaalan nuorisopoliklinikalle.

Komiteat. Kertomusvuoden aikana jatkoi toimintaansa kaupunginhallituksen asettama Killinmäen keskuslaitoksen suunnittelu-toimikunta, johon kuuluivat puheenjohtajana Kalervo Juurinen sekä jäsenenä Maija Kario.

III. Toiminta kertomusvuoden aikana

1. Hallinnollinen toimisto

Hallinnollinen toimisto suoritti hallinnollista yleisvalvontaa siten, että toimitusjohtaja, sihteeri ja talouspäälikkö suorittivat tarkastuskäyntejä laitoksissa. Lastensuojeluviraston diaariin merkittiin vuoden aikana 5 677 (5 922) saapunutta kirjelmää. Toimitusjohtajan päätösluetteloon merkittiin kertomusvuoden aikana 295 (272) pykälää.

2. Lastenhuoltotoimisto

Toimiston työssä pyrittiin kertomusvuonna erityisesti kehittämään avohuollon ja en-

nalta ehkäisevän sosiaalityön osuutta koko työstä. Laitossijoitusten määrän lievä lasku ja eräät töitten uudelleen järjestelyt sekä henkilökunnan lisäys antoivat tähän mahdollisuuden. Tätä suuntausta kuitenkin toisaalta haittasi kaupungissa lisääntyvä vuokra-asuntojen puute, joka voimakkaammin kuin moniin vuosiin lisäsi lapsiperheiden ahdinkoa ja lasten sijoitustarvetta.

Avohuolto

Ratkaisevinta muutosta lastenhuoltotoimiston avohuoltotyössä merkitsi *avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten* valvonnan

uudelleen järjestely toimintavuoden loka-kuun alusta lukien. Näitä lapsia oli v:n 1970 aikana lastensuojeluviraston tiedossa, s.o. lastenvalvojan luettelossa 4 593. Jo pitkän aikaa au-lasten hoidon ja huollon kannalta tarpeettomaksi koettu ja naimattomien äitien yksilöllistä vapautta rajoittava valvonta traditionaalisessa muodossaan lakkautettiin lastensuojelulautakunnan suostumuksella. Valvonnan sijasta siirryttiin palvelujen tarjoamiseen, ts. kaksi toimiston sosiaalityöntekijää irrotettiin antamaan naimattomille äideille ja heidän lapsilleen palveluja äitien oman aloitteen ja omien toivomusten perusteella. Järjestelystä tiedotettiin pienen lehtisen avulla naimattomille äideille suoraan. Lisäksi näitä lehtisiä jaettiin synnytysairaloihin, äitiys- ja lastenneuvoloihin, huolto-toimistoihin ja muihin sellaisiin paikkoihin, joissa niitä voitiin pitää äitien ulottuvilla. Mainittujen työntekijöiden palvelujen kysyntä oli alusta alkaen vilkasta.

Edellä mainittujen järjestelyjen ansiosta kaupunkialueilla toimivien 20 huoltotarkastajan valvottavien määrä aleni alkuvuoden keskimääräisestä 180.2:sta (172.8) loppuvuoden keskim. 58:aan. Samalla kuitenkin piirien vähenemisen vuoksi tutkimus- ja neuvontatapausten keskimääräinen lukumäärä kohosi 12.2:sta 16:een työntekijää kohti kuukaudessa.

Toinen merkittävä avohuollon tehostuminen tapahtui *mustalaisväestön huollon* alalla. Yhden toimiston huoltotarkastajista työskennellessä yksinomaan mustalaisasioita hoitaen syntyi yhteistyötä huoltoviraston kanssa. Tämä yhteistyö vuorostaan johti lastensuojelulautakunnan ja huoltolautakunnan yhteiseen, kaupunginhallitukselle tehtyyn esitykseen, joka koski yleensä suurissa asuntovaikeuksissa elävien mustalaisten asuntoasioiden hoitamista systemaattisesti. Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti lastensuojelu-, huolto- ja kiinteistövirasto suunnittelivat yhteistyönä mustalaisten asuntotilanteen kohentamista. Tämän seurauksena

pystyttiin hankkimaan mustalaisille 40 asuntoa, joissa asuu yhteensä 159 henkeä eli yli neljäsosa Helsingin koko mustalaisväestöstä. Asunnon saaneissa perheissä oli 79 alle 16-vuotiaasta lasta. Asuntotilanne antoi luonnollisesti melkoisesti työtä mustalaisasioita hoitavalle huoltotarkastajalle, mutta toisaalta mustalaisten asunto-olojen paraneminen lisäsi avohuollon yleisiä kehittämistä ja toteuttamisedellytyksiä tämän väestönosan parissa.

Eräänä ennalta ehkäisevän työn muotona, jota lastenhuoltotoimistolla oli tilaisuus kehittää toimintavuoden aikana, mainittakoon vielä *perhepäivähoitopaikkojen välittäminen* ja lastensuojelulain muutokseen perustuva *perhepäiväkotien valvonta*. Toimisto sijoitti päivähoitoon, ts. välitti perhepäivähoitopaikan ja suoritti hoitomaksun hoitajalle, yhteensä 181 (94) lapsen osalta. Lisäksi välitettiin päivähoitopaikka 68 (52) sellaiselle lapselle, joiden hoitomaksun huoltaja itse tai huoltolautakunta suoritti. Ne perhepäivähoitokodit, joiden huollossa olevan lapsen hoitomaksun lastensuojeluvirasto suoritti, jäivät lastenhuoltotoimiston huoltotarkastajan valvontaan.

Perhepäivähoitoa on voitu onnistuneesti käyttää kotien tukena erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa lapsen herkkyyys, arkuus, infektioalttius, häiriytyneisyys yms. syyt tekevät hoidon lastentarhassa vaikeaksi tai jopa mahdottomaksi. Erityisesti on perhepäivähoitoa yritetty hankkia myös sellaisille yksinhuoltajien lapsille, jotka eivät ole päässeet kaupungin tai yksityisiin lastentarhoihin mm. äitiensä epätavallisten työaikojen vuoksi.

Lastenhuoltotoimisto tutki kertomusvuonna 61 (74) perhepäiväkodista tai yksityisestä päiväkodista tehtyä valitusta. Luku ei varmaan kuvaa päivähoitopaikkojen antaman hoidon todellista tilaa kaupungissa, mutta osoittaa kuitenkin tietynlaista valppautta päivähoidossa esiintyvien puutteellisuuksien suhteen.

Lastenhuoltotoimisto oli kertomusvuonna kiinteässä yhteistyössä kaupungin ohjattua perhepäivähoitoa suunnittelevan ja sitä ko- keilevan työryhmän kanssa.

Muita avohuollon muotoja valaisevat seuraavat taulukot:

Lakisääteinen kasvattilasten valvonta

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Jäljellä vuodelta 1969	147	171	318
V. 1970 valvontaan tulleita	35	33	68
Yhteensä	182	204	386

Poistettu valvonnasta v. 1970	71	68	139
-------------------------------	----	----	-----

Vuoteen 1971 jääneitä	111	136	247
— näistä avioliiton ulkopuolella syntyneitä...	50	60	110

Lakisääteinen, muiden kuntien sosiaalilautakuntien huostassa olevien Helsingin yksityiskoteihin sijoitettujen lasten valvonta

(Ao. kunta suorittaa hoitomaksua suoraan hoitokotiin).

	Lapsia
Jäljellä vuodelta 1969	50
V. 1970 valvontaan tulleita	2
Yhteensä	52

V. 1970 valvonnasta poistettu	7
Vuoteen 1971 jääneitä	45 ¹⁾

¹⁾ Näistä

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Aviolapsia	7	13	20
Au-lapsia	12	13	25
Yhteensä	19	26	45

Lastenhuoltotoimiston suojeluvalvonta v. 1970

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
Valvonnassa v:lta 1969 V. 1970 aloitetut valvonnat:	122	120	242
näistä alle 7 vuotiaita	53	52	105
7—15 »	28	22	
7—15 »	22	27	
yli 15 »	3	3	
V. 1970 lopetetut valvonnat:	175	172	347
näistä alle 7 vuotiaita	41	35	76
7—15 »	6	11	
7—15 »	22	14	
yli 15 »	13	10	
Valvonnassa 31.12.1970	134	137	271

Nuoria kotiapulaisia oli valvonnassa toimintavuoden alussa kolme ja lopussa kaksi.

Ottolapsitoimintaa varten oli lastenhuoltotoimistolla käytettävissään yksi johtava huoltotarkastaja ja yksi huoltotarkastaja, joka hoiti yksinomaan maaseudulle ja muihin kaupunkeihin tapahtuviin adoptioihin liittyvää esitarkastusta, ohjausta, valvontaa ja lausuntojen antamista. Kaupunkipiirien huoltotarkastajat puolestaan suorittivat kukin alueellaan nämä ottolapsisuhteen syntymiseen tarvittavat toimenpiteet. Työstä vastaavien johtavan huoltotarkastajan ja huoltotarkastajien tukena toimi adoptioneuvotteluryhmä, johon kuuluivat mainittujen sosiaalityöntekijöiden lisäksi psykologi ja lastenpsykiatri.

Kotimaassa ottolapsiksi luovutetut

	Poikia	Tyttöjä	Yht.
0—1 vuotiaita	18	20	38
2—6 »	7	5	12
yli 6 »	8	1	9
Yhteensä	33	26	59

Ruotsiin sijoitettiin ottolapsikokelaaksi yksi lapsi (ed.v. 3). Sosiaalihallitukselle annettiin seitsemän ulkomaille tapahtuvaa

adoptiota koskevaa lausuntoa. Lisäksi Pelastakaa Lapset -yhdistyksen välittämiä adoptiosijoituksia Helsinkiin oli 29 (34).

Perheenneuvonta. Vuoden 1970 aikana perheenneuvonnassa oli 210 asiakasperhettä ja heillä yhteensä 447 lasta. 70 % asiakkaista otti itse yhteyttä ja loput tulivat lastensuojeluviraston muiden työryhmien tai muiden viranomaisten suoraan lähettäminä. 99 perhettä lopetti hoidon vuoden aikana.

Avun hakemisen syyksi mainittiin yhä useammissa tapauksissa avioliittoristiriidat. Niinpä 35 % asiakasperheistä kärsi avioliittoon sopeutumisen häiriöistä, 15 %:lla oli ongelmana puolison uskottomuus tai seksuaalielämän häiriöt ja 17 %:lla avioliittovaikeudet oli luokiteltavissa luonne- ja temperamenttieroiksi tai -häiriöiksi.

Neuvottelu- ja keskusteluavun ohella tarvittiin lastensuojelulain mukaisia erilaisia toimenpiteitä 43 %:ssa tapauksista. Asiakasperheiden kanssa käytiin 1 100 keskustelua, joista 1/3 tapahtui asiakkaiden kodeissa.

Avunsaanti- ja palvelumahdollisuuksia koskevan puhelinneuvonnan ohella täytettiin anonyyminä pysyvien henkilöiden tarve saada keskustella henkilökohtaisesta elämäntilanteestaan.

Työryhmään kuului kertomusvuoden aikana kolme huoltotarkastajaa, yksi johtava huoltotarkastaja ja puolipäivätoiminen toimistoapulainen.

Asumus- ja avioerolausunnot. V. 1969 tapahtunut asetuksen muutos aiheutti suoranaisen ruuhkan lastenhuoltotoimiston tehtäväksi annettujen asumus- tai avioeron yhteydessä vaadittavien lasten huoltoa ja holhousta koskevien lausuntojen määrässä. Kun luku esim. edellisenä vuonna oli ollut 140, oli se kertomusvuonna 417 ja olisi kasvanut arviolta vielä ainakin kolminkertaiseksi, ellei vuoden alkupuolella ko. asetusta olisi jälleen muutettu siten, että lausuntoa pyydetään oikeuden puheenjohtajan harkinnan mukaan eikä kaikissa sellaisissa asumus- ja avioerotapauksissa, joissa eroa hakevilla puolisoilla on alaikäisiä lapsia, kuten v. 1969 annettu asetuksen muutos olisi edellyttänyt.

Piirien huoltotarkastajat valmistelivat asumus- ja avioeroa varten tarvittavat, lasten olosuhteita ja vanhempien huoltamiskykyä selvittelevät lausunnot ja suorittivat sitä varten tarvittavat tutkimukset. Lausunnot valmisti lopullisesti holhouslautakunnalle ja edelleen tuomioistuimelle lähetettäväksi johtava huoltotarkastaja.

Kertomusvuonna ilmoitetut uudet tapaukset. Lastenhuoltotoimistolle tehtiin kertomusvuonna ilmoituksia ja avunpyyntöjä, jotka koskivat 1 818 (1 834) alaikäistä (lukuun ei sisälly valvonnassa olevat lapset). Näistä sijoitettiin sijaishoitoon 838 (869) lasta.

Lastenhuoltotoimiston uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—		Tunte- maton				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
<i>Avohuolto</i>															
Tutkimus, neuvonta ja ohjaus	221	185	123	112	48	49	15	21	1	7	5	2	413	376	789
Suojeluvalvonta	28	22	21	18	1	9	3	3	—	—	—	—	53	52	105
Taloudellinen avustaminen	1	1	—	—	—	—	6	18	17	20	—	—	24	39	63
Toimittaminen lääkärin tai psyko- login tutkimukseen	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2
Annettu lausunto viraston ulko- puolelle	6	6	3	5	3	2	—	—	—	1	—	—	12	14	26
Muu toimenpide	8	13	9	5	2	—	—	—	—	—	—	—	19	18	37
Yhteensä	265	227	157	140	54	60	24	42	18	28	5	2	523	499	1 022
<i>Sijaishuolto</i>															
9 § 1 (orpo)	—	1	2	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	3	5
9 § 1 (hylätty)	2	2	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	3	4	7
11 § (luovutusopimuksella)	58	65	12	15	4	7	—	—	—	—	—	—	74	87	161
12 §, 17 § (päättöksellä vastoin van- hempien tahtoa)	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 § c (väliaikaisesti vanhempien suostumuksella)	251	189	66	47	19	17	2	—	—	—	—	—	338	253	591
19 § (vain sijoitettu)	22	20	5	4	1	4	—	—	—	—	—	—	28	28	56
Jälkihuolto	—	—	—	—	—	—	—	2	10	6	—	—	10	8	18
Yhteensä	333	277	86	68	24	30	2	2	10	6	—	—	455	383	838
Siitä sekä avo- että sijaishuoltoa saaneet	12	12	9	3	2	4	1	1	—	—	—	—	24	20	44

Lasten kesävirkestystoiminta. Kesällä 1970 toiminta noudatteli jo edellisinä vuosina muodostunutta linjaa. Toimintaa varten oli varattu määrärahaa 500 000 mk. Tästä käytettiin hoitomaksuihin 444 100 mk, matkakuuluihin 10 628 mk ja lasten sairauskuluihin 3 402 mk sekä postikuluihin 832 mk eli yhteensä 458 962 mk. Kesävirkestystoiminnasta pääsi osalliseksi kaikkiaan 1 632 lasta.

Kuten edellisinkin kesinä, suurin osa lapsista tuli vaikeista kotioista tai rikkoutuneista kodeista. Valtaosa lapsista sijoitettiin

maaseudun koteihin. Hoitomaksut noudattelivat kasvattilasten hoitomaksuja eli 150—210 mk/kk riippuen siitä, miten vaikeahoitoisista lapsista oli kysymys. Lapsia sijoitettiin myös mm. Lasten Kesä- ja Pojista Miehiä yhdistysten sekä Pelastusarmeijan ja Mannerheimliiton kesäsiirtoloihin ja leireille. Näihin maksettu hoitomaksu oli korkeintaan 6.50 mk/vrk. Yleensä lapset viipyivät kesäpaikoissaan 3 kk, harvemmin lyhyemmän ajan. Hoitomaksuihin vanhemmat osallistuivat tulojensa mukaan.

Kesäsijoitukset

1. Lapsen syntyperän ja maksutavan mukaan

Maksutapa	Aviottomia		Aviosyntyisiä						Kaikkiaan		
	Äiti elää		Vanhemmat elävät		Puoliorpoja		Asumus- ja avioero-lapsia				
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	Yht.
Kokonaan määrärahasista	53	²⁾ 65	³⁾ 201	238	36	39	207	201	497	543	1 040
Osittain » ¹⁾	28	28	87	85	17	11	61	100	193	224	417
Vanhemmat maksaneet tai lahjapaikat ...	3	4	9	17	4	5	6	6	22	32	54
Yhteensä	84	97	297	340	57	55	274	307	712	799	1 511

¹⁾ Matka-avustukset ml.²⁾ 1 täysorpo.³⁾ 1, jonka vanhemmista ei ole tietoa.

2. Hoitopäivät

Sijoituspaikka	Poikien		Tyttyjen		Yhteensä	
	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.	Kaikkiaan	Keskim.
Perhesijoitukset	38 327	74.9	50 281	75.7	88 608	75.3
Siirtolasijoitukset	9 515	52.6	5 738	47.4	15 253	50.5
Yhteensä	47 842	69.0	56 019	71.4	103 861	70.3

Lapsista oli aviottomia 181, puoliorpoja 112 sekä asumus- ja avioerolapsia 581. Joukossa oli melkoisesti suurperheiden lapsia, huoltoapua saavien perheiden lapsia sekä eri tavalla sairaiden ja invalidivanhempien lapsia. Monilla sijoitetuista lapsista oli myös äiti tai isä alkoholisti.

Perheistä tulevien lasten lisäksi hankittiin kesäkotit 115:lle lastenkodista tulevalle lapselle. Mahdollisuuksien mukaan yritettiin hankkia terapeuttiset ja sopivat hoitopaikat kastelijoille, sairaille ja häiriintyneille lapsille.

Lastenhuoltotoimisto valvoi myös 37 (40) yksityisen järjestön tai muun yhteisön harjoittamaa kesäsijoitustoimintaa, jonka tukemiseksi kaupunki oli myöntänyt 150 000 (146 000) mk:n suuruisen määrärahan.

Sijaishuolto

Perhehoitoon sijoitettuja oli kertomusvuo-

den päättyessä 1 669 (1 621), näistä maaseudun koteihin 1 441 (1 287) ja Helsingissä oleviin koteihin 228 (232). Sijoitus perhehoitoon muodostaa — samoin kuin kesäsijoituskin — eräänlaisen avo- ja laitoshuollon raja-alueen. Asiallisesti se kuuluu sijoitustoiminnan ja sijaishoidon piiriin. Olosuhteet, joissa perhehoitoon sijoitetut lapset ovat, lienevät kuitenkin lähinnä verrattavissa normaaliin perhe-elämään. Perhehoitoa varten lastenhuoltotoimistolla oli kaksi johtavaa huoltotarkastajaa ja yksitoista huoltotarkastajaa, jotka toimivat alueellisen jaon pohjalla. Lisäksi kaupunkipiirien neljä johtavaa huoltotarkastajaa johti kukin alueellaan huoltotarkastajien perhehoitoon sijoitettujen lasten hyväksi suorittamaa työtä. Yksi perhehoitotyöhön sijoitetuista huoltotarkastajista suoritti yksinomaan sijoituskotien hankintaan liittyviä tehtäviä.

Perhehoitotyötä suorittavien työntekijöiden tehtävänä oli sijoituskodeissa suoritetta-

vien tarkastusten, ohjauksen ja neuvonnan ohella mm. pitää yhteyttä paikalliseen sosiaalilautakuntaan ja paikallisasiamiehiin, osallistua kotien hankintaan, tehdä tarvittaessa esityksiä sijoitettujen lasten toimittamiseksi tutkimuksiin ja hoitoon sekä seurata yleensä heidän kehitystään, sopeutumistaan sekä koulutuksen ja ammatin hankkimista. Perhehoidon valvonnasta huolehtivilla työntekijöillä oli keskimäärin 170.7 (175) lasta valvottavanaan. Heidän apunaan sijoitustoiminnassa oli erityinen työryhmä.

Toimistolla oli perhesijoitustoimintaa varten käytettävissään erityisiä palkattuja paikallisasiamiehiä seuraavissa 46 kunnassa: Artjärvi, Eräjärvi, Espoo, Helsingin mlk., Honkajoki, Humpkala, Iitti, Jalasjärvi, Janakkala, Jokioinen, Karijoki, Kemiö, Kiikkala, Kirkkonummi, Kiuruvesi, Koski Hl, Koski Tl, Kärkölä, Lammi, Lapinjärvi, Lohja, Loppi, Marttila, Mäntsälä, Nastola, Noormarkku, Nurmijärvi, Orimattila, Perteli, Petäjävesi, Pornainen, Pusula, Reijärvi, Renko, Ruovesi, Sammatti, Sipoo, Siuntio, Somero, Suomensjärvi, Tammela, Tottijärvi, Tuusula, Valkeala, Vihti ja Viljakkala.

Asiamiehille järjestettiin vuoden aikana kaksi kokousta, joissa heidän omaan asemaansa liittyvien asioiden ohella keskusteltiin lasten ja nuorten kasvatuksellista kysymyksistä.

Laitoshuolto

Sosiaaliohjesäännön edellyttämää lasten- ja nuorisohuoltolaitosten sekä vajaamielislaitosten kasvatuksellista ja huollollista valvontaa suorittivat lastenhuollontarkastaja sekä apulaislastenhuollontarkastaja ja vajaamielishuoltaja. Apulaislastenhuollontarkastajalla oli tässä työssä apunaan yksi huoltotarkastaja. Lisäksi nuorisokodeissa asuvien nuorten yksilöllistä huoltoa ja heidän jälkihuoltoa varten toimistolla oli käytävissään kaksi huoltotarkastajaa.

Kertomusvuonna, kuten useina aikaisempinakin vuosina, lasten- ja nuorisohuoltolaitosten toimintatavat ja periaatteet olivat monipuolisen tarkkailun ja pohdinnan kohteina niin laitoksissa itsessään kuin laajemminkin lastensuojelupiireissä. Toisaalta laitosten henkilökunnan asema ja tehtävät on pyritty tiedostamaan uudella tavalla, mikä vuorostaan on virittänyt keskustelua laitosten tehtävistä ja asemasta lastensuojelun kokonaiskuvassa. Erään sysäyksen keskustelulle lienee antanut lastensuojelun toimitusjohtajan asettama ohjesääntötoimikunta, joka ohje- ja johtosääntöjä sekä toimintaohjeita analysoidessaan, kehitellessään ja luodessaan on joutunut monella tavalla ottamaan kantaa laitoshuollon eri puoliin.

Lastenhuoltotoimisto sijoitti kertomusvuonna turvattomia lapsia ja nuoria yhteensä 52 laitokseen. Näistä 17 oli kaupungin omia laitoksia, 7 toisten kuntain omistamia laitoksia ja loput erilaisten yhdistysten, järjestöjen yms. laitoksia. Lisäksi sijoitettiin lapsia ja nuoria tutkimusta ja/tai hoitoa varten Lastenlinnaan ja sairaaloiden lasten- ja nuorisopsykiatrisille osastoille.

Jälkihuolto. Lain mukaan turvattomuus- syistä huostaanotettujen lasten huostaanotto päättyy heidän täyttäessään 16 vuotta. Nuorten koulunkäynnin ja ammattiopintojen turvaamiseksi on huoltoa useissa tapauksissa jatkettu huostaanoton päätyttyäkin. Kertomusvuoden lopussa sai jälkihuoltoa hoitomaksun tai muun taloudellisen tuen muodossa yhteensä 277 nuorta. Heidän lisäksi annettiin tilastovuoden aikana useille nuorille tilapäistä, lyhytaikaista tukea.

Jälkihuoltoa saavat 31.12.1970

	Laitok- sissa	Yksityis- kotihoido	Asuu itsenäi- sesti	Yht.
Koulua käyviä	93	131	5	229
Työssä käyviä	27	7	11	45
Ei työssä eikä kou- lussa	1	1	—	2
Sairaalassa	1	—	—	1
Yhteensä	122	139	16	277

V a j a a m i e l i s h u o l t o

Kertomusvuoden aikana jouduttiin vajaa-mielishuollossa sekä laitos- että avohuollon alueella toimimaan vaikean paikkapulan valitessa.

Kaupungin oman keskuslaitoksen ensimmäisen vaiheen toteutumisajankohta näyttää siirtyvän edelleen eikä laitospaikkoja ole voitu saada pysyväiskäyttöön muistakaan keskuslaitoksista enemmän kuin varaukset edellyttävät.

Lahteen kuluneena vuonna siirtyneestä ja vajaamielislaitokseksi muuttuneesta Sylvia-kodista varasi Helsingin kaupunki 17 hoitopaikkaa.

Kuusaan keskuslaitokseen siirrettiin vielä vuoden alussa muutamia huollettavia sieltä edellisen vuoden lopulla tilapäiskäyttöön saaduille 26 paikalle.

Päivähuoltoloiden osalta käytettävissä oleva paikkamäärä pysyi ennallaan, mutta kaupunginvaltuusto oikeutti 1.4. tekemällään päätöksellä lastensuojelulautakunnan laajentamaan Vaihtoykeskuksen 135 paikkaiseksi. Lisäpaikkojen käyttöönotto siirtyi kuitenkin uusissa tiloissa suoritettujen muutostöiden takia vuoden 1971 alkupuolelle.

Avohuollon toimintoja pyrittiin edelleen tehostamaan ja asiakkaat käyttivät entistä runsaammin mm. vajaamielisneuvolan palveluja. Huoltotarkastajat hoitivat neuvolakäynteihin liittyvien tapausten lisäksi 137 muuta tutkimustapausta.

Yhteistyö molempien kieliryhmien vanhempain yhdistysten, Kehitysvammatuki 57:n ja De Utvecklingsstörda Väl-yhdistyksen kanssa on ollut myönteistä. Viime mainitun yhdistyksen Tallbon päivähuoltolassa oli Helsingin kaupungin käytössä 10 paikkaa. Kehitysvammatuki 57 lisäsi asuntolatoimintaansa perustamalla entisen 12-paikkaisen pojille ja miehille tarkoitetun Omakotiasuntolan lisäksi 7-paikkaisen tyttöjen ja naisten asuntolan, joka aloitti toimintansa syksyllä. Yhdistyksen järjestämä kerho- ja muu vapaa-ajan toiminta oli vilkasta ja sitä

tuettiin luovuttamalla kerhojen käyttöön päivähuoltoloiden tiloja.

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Helsingin ja Uudenmaan piirit järjestivät aikaisempien vuosien tapaan kehitysvammaisille kesäsiirtolatoimintaa, johon osallistui 10 (13) helsinkiläistä.

Henkilöstön koulutustoiminta on ollut vajaamielishuollon alalla vireätä ja monet avo- ja laitoshuollon työntekijät osallistuvat alan kursseihin sekä koulutustilaisuuksiin.

Vajaamielisneuvola. Lastensuojeluviraston vajaamielisneuvolalla oli 76 (80) vastaanottokertaa. Yhteensä tutkittiin tai hoidettiin 322 (292) tapausta eli keskimäärin 4 (4) tapausta vastaanottoa kohti. Vastaanottoa pyydetessä ilmoitetun pääasiallisen syyn perusteella tapaukset jakautuivat seuraavasti:

Perustutkimus vajaamielisyyden ja sen asteen selvittämiseksi	74
Lääkehoidon määrääminen ja sen kontrollointi	69
Tutkimus ja lausunto erilaisia sosiaali- turva-anomuksia varten	28
Laitossijoituksen alkaessa suoritettu tarkastus	8
Neuvottelu ja ohjaus kasvatus- ja hoitovaikeuksien vuoksi	58
Lähetä sairaala- tai poliklinikkatutkimuksiin tai hoitoon	17
Tutkimus ja lausunto lääkintävoimistelun tarpeesta	4
Tutkimus ja lausunto sterilisaatioestystä varten	2
Tutkimus erilaisten lausuntojen antamista varten (kansakoulu-, sotilas-, oikeus- ym. viranomaisille)	58
Muut toimenpiteet	4
Yhteensä	322

Neuvolaan tulon oli 62 (44) tapauksessa kaksi tai useampia syitä.

Vajaamielisten lukumäärä, ikä- ja suku-

puoliryhmitys, älyllisen tason mukainen jakautuminen ja syntyperä (aviollinen-avioiton) sekä lisävammaisuutta ja erityishoitoa koskevat tiedot käyvät ilmi eripainoksen taulukoista.

Toimenpiteitä

Vajaamielisluetteloon merkittiin	50
Vajaamielislutellasta poistettiin (luettelossa vuoden päättyessä 1 407) ...	33
Vajaamielisvalvontaan asetettiin	1
Valvonta lakkautettiin (valvonnassa vuoden päättyessä 37)	4
Päivähuoltoloissa sai hoitoa (kaupungin omissa 334, Aula-työkodissa 55, Tallbon päiväkodissa 11)	400
Sijoitettiin laitoshoitoon	164
Poistettiin laitoshoidosta	134
Sijoitettiin kesäsiirtoloihin	108
Annettiin erilaisia avustuksia (invalidivälineitä, lääkintävoimistelunkustannuksia, poliklinikkamaksuja, hammashoidonkustannuksia, lääkkeitä yms.)	213

3. Suojelukasvatustoimisto

Suojelukasvatustoimiston tehtävänä on suorittaa lasten ja lähinnä nuorison huoltoa niissä tapauksissa, joissa huollon tarve liittyy korostuneisiin sopeutumishäiriöihin. Tällaisia suojelukasvatusta tarvitsevia lapsia ja nuoria koskevia ilmoituksia saapui toimistoon kertomusvuoden aikana kaikkiaan 4 677 (3 682), mihin lukuun sisältyvät myös sellaiset selvitys- ja tutkimustapaukset, jotka eivät aiheuttaneet varsinaista huoltoa. Näihin lukuihin eivät sisälly kuitenkaan koulukuraattorin hoitamat tapaukset eivätkä rangaistusmääräysmenettelyn käyttöä koskevat asiain käsittely. Taulukosta ilmenevä yhteisluvun lisääntyminen johtuu pääasiallisesti poliisin taholta tulleiden ilmoitusten lisääntymisestä 901:llä. Nuori itse oli aloitteen tekijänä 72 (41) tapauksessa.

Omaisuusrikoksia koskevia ilmoituksia oli enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta suurin lisääntyminen ilmenee alkoholista päihtyneenä tavattujen kohdalla, joita oli 1 028 (717). Poliisin suorittamat juopumuspidätykset ovat vastaavasti lisääntyneet. Tämä liittyy kaupungissa yleisesti vaikeutuneeseen nuorison päihdeongelmaan. Rangaistusmääräysasioita ja koulukuraattoritoimintaa lukuunottamatta toimiston tutkittavaksi ja huollettavaksi tulleiden henkilöiden lukumäärä oli 2 498 (2 076).

Kertomusvuoden kuluessa sai oikeudellisen ratkaisun 1 360 (1 381) alle 18-vuotiaasta koskevaa rikosasiaa. Näistä 493 (638) koski alle 15-vuotiaiden tekemiä rikoksia, jotka eivät lainkaan tulleet syyttäjän tai tuomioistuimen käsiteltäviksi. Mikäli rangaistus oli sekä sakko- että vapausrangaistus, se on merkitty vain vapausrangaistuksen ryhmään. Täytäntöön pantavia vapausrangaistuksia tuomittiin näille alle 18-vuotiaille asiakkaille runsaammin kuin edellisenä vuonna eli 75 (41). Kaikkien alle 15-vuotiaitten lasten sekä syyttämättä ja tuomitsematta jätettyjen nuorten tapaukset toimisto tutki arvioiden mahdollisen huollon tarpeen. Nämä oikeudellista käsittelyä esittävät asiat ilmenevät eripainoksen taulukoista.

Suojelukasvatustoimiston vastaanottoryhmän sosiaalityöntekijät olivat nuorten ja heidän omaistensa tavattavissa virastossa sekä ottivat vastaan asiakkaita poliisilaitoksella tapahtuvien kuulustelujen yhteydessä. Vastaanottoryhmä suoritti ensihuoltoa klo 24 saakka myös viikonloppuiltoina käsitellen erityisesti päihtymistapauksia sekä poliisin ja suoraan asiakkaiden taholta ilmoitettuja akuutteja perhekonflikteja. Erityisesti päihdeongelma on laajentunut sekä rikosasioita koskevat kuulustelut lisääntyneet. Mikäli vastaanottoryhmä totesi pysyvän avohuollon olevan tarpeen, asia tuli jonkun piireittäin toimivan huoltotarkastajan tehtäväksi. Nämä hoitavat vain pysyviä asiakassuhteita,

kuten suojeluvalvontaa, mikä saattaa kestää vuosikausia. Mikäli lapsi tai nuori otettiin sijaishuoltoon, asiaa hoiti perhehoitoon erikoistunut huoltotarkastaja ja laitoksiin sijoitettujen kohdalla laituskuraattorit. Koulukuraattorit työskentelivät kouluissa ja ottivat asiakkaita vastaan suoraan omista kouluistaan.

Vastaanottoryhmän sosiaalityöntekijät joutuivat entistä enemmän seuraamaan alaikäisten lainrikkojain esitutkintatapauksia rikospoliisissa. Täten seurattujen esitutkintatapausten määrä nousi huomattavasti ollen kertomusvuonna 1 622 (1 200). Lastensuojeluasetuksen 7 §:ssä määrätyn lastensuojelulautakunnan edustuksen Helsingin raastuvanoikeudessa ja muissa tuomioistuimissa hoitivat enimmäkseen Kriminaalihuolto- yh-

distyksen oikeusedustajat suojelukasvatustoitomiston antamalla valtakirjalla. Kriminaalihuolto huolehti myös enimmäkseen nuorista rikoksenteijöistä annetussa laissa säädetystä henkilötutkintain suorittamisesta tuomioistuimille.

Toimenpiteitten yhteisluku oli 5 432 (3 533). Tutkimuksen, neuvonnan ja ohjauksen puitteissa hoidettiin 3 371 (2 746) tapausta. Muita toimenpiteitä esiintyi likimain samoissa määrin kuin edellisenäkin vuonna. Sijaishuoltoa koskevia päätöksiä tehtiin 480 (416), mutta sijaishuollon osuus koko määrästä oli alhaisempi kuin edellisenä vuonna.

Avohuollon puitteissa tapahtuvan valvonnan määrä ilmenee jäljempänä olevasta taulukosta.

Suojelukasvatustoimiston uudet huoltotoimenpiteet lapsen iän mukaan

Huoltotoimenpide	Lapsen ikä, vuotta												Kaikkiaan		
	—6		7—12		13—15		16—17		18—		Tunte- maton		Poikia	Tyttöjä	Yh- teensä
	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T	P	T			
<i>Avohuolto</i>															
Tutkimus	3	2	152	35	465	275	755	345	366	132	9	10	1 750	799	2 549
Neuvonta ja ohjaus	2	—	73	8	199	88	227	94	94	31	5	1	600	222	822
Suojeluvalvonta	—	—	6	3	34	8	31	10	1	5	—	—	72	26	98
Muu valvonta	—	—	3	—	16	6	35	24	78	31	—	—	132	61	193
Taloudellinen avustaminen ...	1	—	13	6	77	44	91	77	80	55	—	—	262	182	444
Koevapaus	—	—	1	—	2	1	6	1	4	—	—	—	13	2	15
Ansiotyötä koskeva toimen- pide	—	—	—	—	—	1	1	2	—	—	—	—	1	3	4
Sosiaalinen oikeusapu	—	—	16	1	68	41	203	66	72	20	4	3	363	131	494
Henkilötutkinta tuomioistui- melle	—	—	—	—	—	1	3	2	4	—	—	—	7	3	10
Toimittaminen lääkärin tai psykologin tutkim.	—	—	2	2	16	6	6	8	3	—	—	—	27	16	43
Koulunkäynnin järjestäminen	—	—	—	1	4	2	1	1	—	—	—	—	5	4	9
Toimittaminen kotikuntaan ...	1	—	10	3	16	29	20	35	10	13	2	—	59	80	139
Toimittaminen polikliiniseen hoitoon	—	—	1	1	1	—	1	1	—	—	—	—	3	2	5
Lähetäminen käytössä ole- vaan hoitopaikkaan	—	—	—	—	3	—	1	—	—	—	—	—	4	—	4
Annettu lausunto viraston ul- kopuolelle	—	—	—	—	—	1	3	2	2	2	—	—	5	5	10
Muu toimenpide	2	1	19	6	84	60	133	98	68	30	1	1	307	196	503
Yhteensä	9	3	296	66	985	563	1 517	766	782	319	21	15	3 610	1 732	5 342
<i>Sijaishuolto</i>															
Orpo	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hylätty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Luovutus sopimuksella	—	—	4	2	15	6	6	7	2	1	—	—	27	16	43
Päätöksellä vastoin vanhem- pien tahtoa	—	—	1	1	3	1	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Väliaikaisesti vanhempien suostumuksella	—	—	6	2	24	11	18	9	—	4	—	—	48	26	74
Vain sijoitettu	—	—	13	2	25	23	32	21	6	15	—	—	76	61	137
Yhteensä	—	—	¹⁾ 24	7	67	41	¹⁾ 56	37	8	20	—	—	²⁾ 155	105	²⁾ 260
Siitä sekä avo- että sijaishuol- toa saaneet	—	—	18	7	55	34	51	33	7	15	—	—	131	89	220

¹⁾ Lisäksi 1, jolla huollon perusteesta ei tietoa.²⁾ Samoin 2.

Suojelukasvatustoimiston valvonta

(luvut on laskettu suojelukasvatustoimiston kortistojen perusteella eikä tilastotoimistossa, kuten useimmat tässä toimintakertomuksessa esitetyt taulukot)

	Suojaus- valvonnassa		Lastenhuollon jälki- valvonnassa tai perhe- hoitoon sijoitettuja		Valvottavia kaikkiaan		
	Valvojan ollessa				Poikia	Tyttöjä	Yhteensä
	lastensuo- jeluviran- omainen	yksityinen henkilö	lastensuo- jeluviran- omainen	yksityinen henkilö			
Jäljellä v:sta 1969	118	32	148	7	202	103	305
V. 1970 valvontaan tulleita	88	5	102	1	136	60	196
Näistä:							
Muutti toiselle paikkakunnalle, vihittiin avioliittoon, kuoli tai valvonnan eni- mäisaika päättyi	9	5	50	2	39	27	66
Poistettiin valvonnasta myönteisin tu- loksin	24	5	13	2	27	17	44
Otettiin lastensuojelulautakunnan huos- taan tai sijoitettiin jälleen lastenhuolto- laitokseen	27	5	23	—	41	14	55
Valvonta lopetettiin tuloksettomana	6	—	—	—	2	4	6
Tuomittiin rikoksesta tai siirrettiin huolto- lautakunnan alkoholisti- ja irtolaishuol- to-osaston huollettavaksi	7	3	3	—	13	—	13
V:een 1971 jääneitä	133	19	161	4	216	101	317
Yhteensä	206	37	250	8	338	163	501

Sen mukaan valvottavien määrä on ollut 501 (531), mutta valvonnassa olevien lukumäärä vuoden kuluessa on hieman noussut. Sijaishuoltoon tuli vuoden kuluessa 262 uutta nuorta, joista 225 sijoitettiin kaupungin omiin laitoksiin ja muut perhehoitoon, valtion, yksityisten tai toisten kuntien laitoksiin. Sijaishuollosta poistui vuoden kuluessa 243 nuorta, joista 142 kaupungin omista laitoksista. 31.12.1970 oli sijaishuollossa olevia kaupungin omissa laitoksissa 118 (97), valtion laitoksissa 40 (54), yksityisissä tai toisten kuntain laitoksissa 24 (18), perhehoi-
dossa 29 (38) ja huostassaolevia sijoittamatta 152 (151) eli yhteensä 363 (358) nuorta. Sijaishuollossa on valtion koulukotien käytön osuus vähentynyt ja omien laitosten käyttö lisääntynyt. Myös perhehoito on ollut lisääntymään päin.

Rangaistusmääräykset. Toimisto käsitteli 2 024 (3 384) poliisiviranomaisten tekemää

esitystä rangaistusmääräysmenettelyn käyttämiseksi nuorta lainrikkojaa koskevassa asiassa. Luvut ovat kertyneet puolen vuoden kuluessa, sillä 1.7.1970 tuli voimaan uusi rangaistusmääräyslaki, jonka mukaan poliisiviranomaisen ei rangaistusmääräysmenettelyä käyttäessään enää tarvitse hankkia sosiaalilautakunnan suostumusta. Edellä mainituista käsitellyistä tapauksista 258 koski alle 18-vuotiaita ja 1 766 yli 18-vuotiaita. Moottoriajoneuvorikoksia oli 1 620 ja muita liikenne rikoksia 34 sekä muita rikoksia 370. Uuden lain mukaan rangaistusmääräysmenettelyn käyttö on laajentunut tiettyin edellytyksin sellaisiinkin rikoksiin, joista ankarin rangaistus olisi 6 kk vankeutta. Näin ollen mm. näpistyksiä voidaan käsitellä rangaistusmääräysmenettelyllä. Helsingin rikospoliisi-
osasto on kuitenkin ollut pidättyväinen rangaistusmääräysmenettelyn soveltamisessa tämänlaatuissa tapauksissa alle 18-vuotiaisiin. Valtakunnallisia ohjeita poliisin ja nuorison-

huollon yhteistoiminnasta näissä asioissa ei kertomusvuoden kuluessa annettu.

Kaksi *koulukuraattoria* toimi kertomusvuonna Aleksis Kiven, Alppilan ja Kallion kansakouluissa. Koulukuraattorin palveluksia käytti 265 oppilasta eli 13.4 % kansakoulun ja 23.1 % kansalaiskoulun oppilaista. Aloitteen tekijänä oli 54 %:ssa tapauksista opettaja, oppilaat itse tai holhooja 32 %:ssa (21.4), kouluterveydenhuolto 4.6 %:ssa ja lastensuojeluvirasto 3 %:ssa tapauksista. Kuraattorit suorittivat oppilashuoltoa sosiaalityön menetelmin ollen yhteistyössä opettajien ja terveydenhuoltoviranomaisten kanssa. He vaikuttivat oppilaitten sosiaalisten vaikeuksien ennalta ehkäisemiseen sekä auttoivat oppilaita ja heidän vanhempiaan käyttämään hyväkseen koulun ulkopuolisia palveluja kiinnittäen erityisesti huomiota oppilaisiin, joiden kotihuolto vaikutti puutteelliselta ja joiden koulunkäynnissä alkoi ilmetä häiriöitä tai jotka siirtyivät muusta koulumuodosta kansakouluun. Koska tämä toiminta on kokeiluluontoisena ollut käynnissä vasta 1964 lähtien ja se on osoittautunut tärkeäksi, lastensuojelulautakunta on uusiintuvasti tehnyt aloitteita koulukuraattorityön laajentamiseksi kaikkiin kaupungin kouluihin, mutta nämä aloitteet eivät ole vielä johtaneet uusiin järjestelyihin. Koulukuraattorien työtä ohjasi edelleen nuorisonhuoltajan puheenjohtolla toimiva neuvotteluryhmä. Toimintaa on selostettu lähemmin suomenkielisten kansakoulujen vuosikertomuksissa.

4. Sosiaalilääkärin toimisto

Sosiaalilääkärin toimiston toiminnan painopiste on jossain määrin siirtynyt yksilökeskeisestä tutkimustyöstä laajempaan osallistumiseen lastensuojelutoimen yleiseen suunnitteluun ja kehittämiseen. Lastensuojelukentän koulutustoimintaan on osallistuttu pitämällä useita alustuksia lääketieteellisistä ja psykologisista aiheista sekä toimimalla

henkilökuntaryhmien ohjaajina. Enenevässä määrin on myös vastattu avo- ja laitoshuollon työntekijöiden konsultatio- ja työnohjauskysyntään.

Toimistossa pidettiin viikottain työneuvotteluja, toimiston koko henkilökunta ja ammattiryhmät vuoroviikkoina. Yhteistyö kaupungin lasten- ja nuorisopsykiatrien sairaaloiden, kasvatusneuvoloiden ja ammatinvalinnan ohjaustoimiston kanssa oli kiinteää. Sosiaalilääkärin toimiston henkilökuntaa osallistui omien ammattiyhdistystensä sekä Kasvatusneuvoloiden Liiton järjestämiin opintopäiviin ja seminaareihin.

Toimistoon ilmoitettiin toimintavuoden aikana 912 (1 080) lasta tai nuorta seuraavasti:

lastenhuoltotoimistosta	522	(561)
vajaamielishuolto-osastosta	97	(237)
suojelukasvatustoimistosta	293	(282)

Asiakkaitten käyntikertoja oli yhteensä 2 644.

Toimiston työntekijöiden laitos- ja kotikäyntejä oli yhteensä 719. Ilmoitetut tapaukset käsiteltiin viikottain alkuneuvottelussa, johon osallistui sosiaalityöntekijä esittelijänä, johtava psykologi ja sosiaalilääkäri. Tällöin sovittiin siitä, kuka tai ketkä työryhmän jäsenet osallistuvat tapauksen tutkimukseen ja hoitoon.

Sosiaalityöntekijän osuuden hoiti alkuneuvottelun jälkeen joko sosiaalilääkärin toimiston sosiaalityöntekijä tai lähettävän toimiston huoltotarkastaja. Tutkituista tapauksista pidettiin 808 (825) neuvottelua. Näissä tapahtuneen suullisen tietojen välityksen lisäksi annettiin tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan kirjallisia lausuntoja.

Sosiaalilääkärin toimistossa yksilöhoidossa kävi 89 (76) lasta/nuorta, joilla oli käyntikertoja 913 (792) sekä lasten huoltajia 50 (32), käyntikertoja oli 366 (255). Toiminnassa on ollut 9 hoitoryhmää, joissa käyntikertoja oli 126.

Viraston kasvatuskoti- ja adoptiotyöryhmälle annettiin psykologis-psykiatrasta asian-tuntija-apua. Tarvittaessa tapasi psykiatri myös tulevia ottovanhempia. Adoptioneuvotteluja, joihin psykologi ja psykiatri osallistui-
vat, oli 44 (36).

5. Elatusaputoimisto

Elatusvelvollisuuden alustavan selvityksen suoritti lastenvalvoja äitien antamien tietojen perusteella. Asianosaisten ja lastenvalvojan keskinäisissä neuvotteluissa koetettiin kussakin tapauksessa saada aikaan elatussopimus, mutta jos elatusvelvolliseksi makaa-jaksi ilmoitettu kieltäytyi sopimasta tai elatusavun määrästä ei päästy yksimielisyyteen, otettiin lapsen äidin pyynnöstä tai viran puolesta elatusvelvollista vastaan haaste.

Elatusvelvollisuus selvitettiin asianosaisten keskinäisellä sopimuksella 254 (255) tapauksessa ja tuomioistuimen päätöksellä 107 (90) tapauksessa, joista 15:ssä kanne hylättiin.

Maksuttomasta oikeudenkäynnistä annetun lain perusteella haettiin kantajana esiin-tyvän äidin puolesta 76 (107) tapauksessa maksutonta oikeudenkäyntiä; hakemuksista hyväksyttiin 73 (101) ja hylättiin 3 (6).

Kaikkiaan esiinnyttiin oikeudessa 269 (307) kertaa. Lisäksi lastenvalvoja esiintyi lastensuojelulautakunnan edustajana 5 (5) kertaa. Toisten kuntien lastenvalvojien puolesta esiinnyttiin oikeudessa 7 (3) kertaa.

Muille sosiaaliviranomaisille annettiin virka-apua lastenvalvojan toimialaan kuuluvissa tehtävissä 111 (145) tapauksessa.

Työlaitosesityksiä teki elatusapujaosto Uudenmaan lääninhallitukselle avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten osalta 41 (26) ja avioliitossa syntyneiden lasten osalta 128 (179) tapauksessa. Lääninhallituksen päätös saatiin yhteensä 165 (279) tapauksessa. Päätöksistä oli hylkääviä 18 (26). Huoltoapulain 42 §:n perusteella käsiteltiin elatusapujaos-
tossa työlaitoksessa olevien elatusvelvollisten

144 (150) työloma-anomusta. Työlaitospäätöksen täytäntöönpano päättyi 34 (18) tapauksessa lapsen täytettyä 18 vuotta. Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksiä saatiin 25, joista 7 hylkäävää.

Avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten luetteloon merkittiin elatusaputoimistossa v:n 1970 aikana 643 (728) ja poistettiin 683 (652) tapausta. Kun v:lta 1969 siirtyi 4 633 (4 557) tapausta, oli v:n 1970 lopussa 4 593 (4 633) lasta luettelossa.

Lastenvalvojan luettelossa olleet äidit ja elatusvelvolliset:

Siviilisäätty

	Äitejä	Elatus- velv.
Naimattomia	3 727	1 849
Leskiä ja laill. eronneita ...	607	562
Naimisissa olevia	258	1 341
Tiedot puuttuvat	1	841
Yhteensä	4 593	4 593

<i>Ihä vuotta</i>	Äitejä	Elatus- velv.
15	23	3
16—19	826	294
20—24	1 858	1 210
25—29	951	1 019
30—34	527	600
35—39	299	357
40—44	97	207
45—49	12	116
50—54	—	51
55—59	—	16
60—	—	15
Tiedot puuttuvat	—	705
Yhteensä	4 593	4 593

Lastenvalvojan luetteloissa olleista avio-
liiton ulkopuolella syntyneistä lapsista hy-
väksyttiin ottolapsiksi 76 (68).

Tunnustettuja lapsia oli 611.

Lastenvalvojan luetteloissa olevista *lapsista kuoli* kertomusvuonna 6 (14), joista sairaalassa 5 ja 1 tapaturmaisesti.

Elatusavun ennakko oli toimintavuonna enintään 50 mk kuukaudessa lasta kohti.

Elatusavun ennakkoa koskevia hakemuksia jätettiin elatusaputoimistoon vuoden kuluessa 786 (656), joista lautakunta hylkäsi 47 (25), koska lainmukaiset edellytykset ennakon suorittamiselle puuttuivat, sekä lakautti ennakon suorittamisen 392 (415) tapauksessa samasta syystä.

Ennakkoa suoritettiin 4 193 (4 033) avioliitosta syntyneestä lapsesta 2 765 (2 569) nostajalle yhteensä 1 781 270 (1 377 952) mk, ennakon korvausta perittiin 1 042 (956) elatusvelvolliselta 344 010 (277 403) mk.

1 238 (1 091) avioliiton ulkopuolella syntyneestä lapsesta maksettiin ennakkoa 1 096 (1 086) huoltajalle yhteensä 443 433 (35 977) mk, suoritettua ennakon korvaukseen perittiin 563 (535) elatusvelvolliselta yhteensä 123 741 (126 414) mk.

Ennakkoa suoritettiin kaikkiaan siis 3 861 (3 655) nostajalle 5 431 (5 124) lapsesta yhteensä 2 224 703 (1 713 929) mk ja ennakon korvausta perittiin yhteensä 467 751 (403 818) mk, eli 21 (23.6) % suoritettujen ennakkoiden määrästä.

Uudenmaan lääninhallitus on nojautuen elatusavun ennakosta annetun lain 17 §:ään v:n 1970 kuluessa tekemillään päätöksillä määrännyt, että 115 (126) elatusvelvolliselta saadaan korvaus suoritettua ennakosta jättää perimättä.

Vapauttamisen perusteet olivat:

	Tapauk- sia	mk
Elatusvelvollisen		
sairaus	2	3 630
kuolinpesän varattomuus	50	72 583
työkyvyttömyys	36	42 865
asepalveluksen suorittami- nen	2	870
Elatusvelvollinen		
vaarantaisi mahd. itsensä ja omaistensa elättämi- sen	24	48 236
kärsinyt vapausrangais- tusta	1	400
Yhteensä	115	168 584

Lääninhallitus hylkäsi 5 (16) elatusvelvollisen anomuksen vapautua korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Elatusaputoimisto on v:n 1970 kuluessa 122 (86) tapauksessa antanut lausuntoja ja selvityksiä Uudenmaan lääninhallitukselle elatusvelvollisten hakemuksista, jotka koskivat vapautumista korvaamasta suoritettua ennakkoa.

Lastenvalvojan rahavarat ja tilitapahtumat v. 1970

	T u l o t		
	Aviotto- mien lasten puolesta mk	Avio- lasten puolesta mk	Yhteensä mk
Siirto v:sta 1969:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	102 750
Valvottujen säästötilien saldo	242 971	1 347	244 318
Lapsille perityt elatusmaksut	1 381 380	821 399	2 202 779
Kaupungille suoritettavat hoitomaksujen korvaukset	323 255	21 651	344 906
Peritty elatusapuennakkoa	123 741	344 010	467 751
Kuntien tilittämät ennakkokorvaukset	4 166	10 083	14 249
Rahatoimiston Kallion osastolta elatusapuennakkojen mak- samiseen	—	—	1 755 000
Yksityisiltä perityt oikeuskulujen korvaukset	7 639	813	8 452
Kaupungin suorittamat oikeuskulujen korvaukset	6 383	5 837	12 220
Korkotuloja	7 416	63	7 479
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	378
		<u>Yhteensä</u>	<u>5 160 282</u>

M e n o t

Huoltajille suoritettut lasten elatusmaksut	1 469 059	831 098	2 300 157
Kaupungille suoritettut hoitomaksujen korvaukset	323 255	21 651	344 906
Maksettu elatusapuennakkoa	443 433	1 781 270	2 224 703
Ennakkokorvaukset kunnille	5 617	6 540	12 157
Kaupungille suoritettut oikeuskulujen korvaukset	753	7	760
Oikeuskuluihin käytetty	13 269	6 643	19 912
Lastenvalvojan säästö- ja talletustilin korko	—	—	378
Siirto v:een 1971:			
Lastenvalvojan talletus-, säästö-, postisiirtotilin ja kassan saldo	—	—	45 123
Valvottujen säästötilien saldo	211 879	307	212 186
		<u>Yhteensä</u>	<u>5 160 282</u>

6. Väestöasiaintoimisto

Äitiysavustukset. Hakemuksia otti vastaan lastensuojeluviraston lisäksi 35 neuvolaa, joissa neuvolapiireja yht. 45. Virastoon jätettiin 99 (104) ja neuvoloihin 6 922 (7 257) hakemusta.

Jaosto käsitteli yhteensä 7 021 (7 361) äitiysavustushakemusta. Näistä hyväksyttiin

6 966 (7 269), joista aviottomia 518 (542) ja hylättiin 55 (92), joista aviottomia 20 (39).

Avustus myönnettiin 6 760 (7 074) sellaiselle hakijalle, jotka olivat käyneet lain määräämässä tarkastuksessa ennen neljännen raskauskuukauden päättymistä sekä 206 (195) hakijalle, jotka olivat esittäneet pätevän syyn laiminlyöntiinsä.

Hakijoiden äitiysavustuslain määräämässä tarkastuksessa käynnit:

IV raskauskuukaudessa tai sitä ennen		Tarkastuksia
	ennen	6 772 (7 090)
V	»	75 (83)
VI	»	73 (84)
VII	»	34 (46)
VIII	»	33 (27)
IX	»	14 (18)
X	»	8 (5)
Ei lainkaan tarkastuksia ennen synnytystä		12 (8)
Yhteensä		7 021 (7 361)

Kertomusvuoden loppuun mennessä suoritettiin hakijoille edelliseltä vuodelta nostamatta jääneitä ja kertomusvuoden aikana myönnettyjä anomuksia yhteensä 354 750 (366 600) mk. Näistä oli luontoisavustuksia 253 900 (266 500) mk:n arvosta. Ohjekirjasia odottaville äideille jaettiin edelleenkin kaupungin kustannuksella.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuoden äitiysavustusten maksamiseen ennakkoa 70 000 (80 000) mk.

Äitiysavustus oli kertomusvuonna 50 mk jokaista syntynyttä lasta kohti.

Perhelisät. Perhelisähakemuksia oli yhteensä 1 149 (1 609), joista hyväksyttiin 1 064 (1 591) ja hylättiin 85 (127). Veroylityksen takia hylättiin 63 (92) ja muusta syystä 22 (35). Hakemuksista oli 27 (18) toistamiseen käsiteltävänä lapsen syntymän tai muun syyn takia.

Perhelisän määrä oli 76 mk lisään oikeutettua lasta kohti. Lisä myönnettiin harkinnan perusteella 197 (299) perheelle veroylityksestä huolimatta.

Perhelisää saaneella 1 037 (1 464) perheellä oli lisään oikeutettuja lapsia yhteensä 4 275 (5 413), joista 4 074 (5 061) alle 16-vuotiaita ja 201 (352) koulunkäynnin perusteella huomioon otettuja 16 v täyttäneitä lapsia.

Perhelisäperheet lapsiluvun mukaan

Lapsia perhettä kohden	Perheitä	Lapsia perhettä kohden	Perheitä
2	146 (410)	8	8 (8)
3	59 (156)	9	3 (4)
4	522 (551)	10	2 (1)
5	204 (234)	11	1 (—)
6	67 (71)	12	— (1)
7	25 (29)	Yhteensä 1 037 (1 465)	

Perhelisän saajista oli 785 (817) varsinaisia suurperheitä ja 252 (232) työkyvyttömien perheitä.

Kertomusvuonna suoritetusta koko perhelisän määrästä 123 633 (172 035) mk:sta jaettiin suurille perheille 91 542 (97 460) mk ja työkyvyttömien perheille 32 091 (28 576) mk.

Avustuksen suorituksessa käytettiin edelleenkin liikkeisiin suoraan annettuja osto-osoituksia. Osan tarvikkeista hankkivat perheet itse, esittäen niistä hyväksyttävän tilityksen toimistoon.

Perhelisävaroista käytettiin asuin- ja talousrakennusten kunnostamiseen 1 738 (2 342) mk, sänkyihin ja vuodevaatteisiin 53 297 (71 568) mk, huonekaluihin ja sisustukseen 23 290 (29 279) mk, astioihin ja muihin taloustarvikkeisiin 11 037 (13 980) mk, pölynimureihin, jääkaappeihin, ompelu- ja pesukoneisiin 5 997 (5 728) mk, vaatetukseen 28 062 (48 606) mk ja muihin luontoissuorituksiin 212 (532) mk.

Sosiaalihallitus myönsi kertomusvuonna perhelisien maksamista varten ennakkoa 105 000 (145 000) mk.

Erityislapsilisät. Uusia erityislapsilisähakemuksia jätettiin kertomusvuoden aikana 630 (873), joista toisista kunnista siirrettyjä oli 27 (36). Hakemuksia hylättiin 109 (168).

Jaoston käsiteltävänä oli kertomusvuoden aikana 1 944 (4 088) erityislapsilisäasiaa. Näistä oli lain määräämiä tarkistuspäätöksiä 947 (886). Erityislapsilisää myönnettiin harkinnan perusteella tai suoritusta jatkettiin veroylityksestä huolimatta 175 (195) nosta-

jalle. Tapauksia, joissa erityislapsilisähakemus hylättiin tai tarkistuksen yhteydessä suoritus päätettiin lopettaa, oli 350 (1 824). Laissa säädettyjen edellytysten puuttumisen takia hylättiin anomus tai lakkautettiin suoritus 269 (1 741) tapauksessa, veroylityksen takia 24 (44), varallisuuden takia lapsen avuttomuudesta huolimatta 2 (1) sekä toisiin kuntiin siirtymisen takia 35 (32) tapauksessa.

Kertomusvuoden aikana lähetettiin 55 (56) avutonta lasta koskevaa hakemusta lausuntoineen sosiaalihuollituksen ratkaistavaksi.

Lasten lukumäärä erityislapsilisän suoritamisperusteen mukaan oli vuoden viimeisen neljänneksen aikana erityislapsilislain ja -asetuksen nojalla seuraava:

Lain 3 § 1: 2) puoliorpous	11	(8)
» » 3) au-lapsen elatus- avun puuttu- minen	294	(288)
» » 4) vanhempain kan- saneläke	954	(894)
Yhteensä	1 259	(1 190)
As. 3 § 1: 1) sokeus	2	(25)
» » 2) kuurous	58	(78)
» » 3) raajavamma	33	(69)
» » 4) vaikea kaatumatauti	14	(28)
» » 5) syvä vajaamielisyys tai mielisairaus	30	(157)
» » 6) sokeritauti	136	(136)
» » sydänvika	3	(3)
» » keuhkoastma ...	9	(14)
» » muu avuttomuus	50	(85)
Yhteensä	335	(595)

Erityislapsilisää suoritettiin viimeiseltä neljännekseltä kaikkiaan 1 594 (1 785) lapsesta 1 160 (1 360) nostajalle yhteensä 88 734 (109 480) mk. Kertomusvuoden aikana suoritettiin kaiken kaikkiaan erityislapsilisää 368 046 (656 972) mk.

Erityislapsilisän määrä oli avuttomien lasten kohdalla 92 mk ja muiden kohdalla 46 mk vuosineljänneksessä.

Kodinperustamislainoja ei vuoden 1957 elokuusta lähtien ole myönnetty, koska valtion talousarviossa ei ole ollut tarkoitukseen määrärahaa.

Lapsilisät. Lapsilisän määrä oli kertomusvuonna ensimmäiseltä ja toiselta vuosineljännekseltä yhdestä lapsesta 52 mk, toisesta 61.50 mk ja kolmannelta ja sitä seuraavista lapsista 74 mk. Kolmannelta ja neljänneltä vuosineljännekseltä oli lapsilisän määrä yhdestä lapsesta 57 mk, toisesta 68 mk ja kolmannelta ja sitä seuraavista lapsista 81 mk. Kertomusvuoden aikana rekisteröitiin 5 610 (5 805) kokonaan uutta lapsilisätapausta. Sen lisäksi rekisteröitiin toisista kunnista siirrettyjä ja aikaisemmin rekisteröityihin perheisiin syntyneitä lapsia 3 277 (3 689).

Jaosto käsitteli vuoden aikana 1 896 (2 069) lapsilisää koskevaa asiaa. Väestöasiainjaoston valtuuttamat virkailijat ratkaisivat 8 887 (9 494) asiaa, joissa tehtiin myönteinen päätös lapsilisän maksamisesta tietystä lapsesta hänen lapsilislain 3 §:n 1 mom:ssa mainitulle huoltajalleen.

Lapsilisää määrättiin maksettavaksi kertomusvuoden kuluessa 26 634 819 (25 952 463) mk. Siitä palautettiin virheellisiä suorituksia tai oikeudettomasti nostettuja lapsilisää 6 272 (2 972) mk sekä nostamatta jääneitä lapsilisän maksu- ja tililtäottokortteja yhteensä 89 516 (81 102) mk.

Lapsilisän saajat ja lapsiluvut

	Neljännes	Lapsilisän nostajia	Vastaava lasten luku
I	68 576	(69 070)	112 374 (113 891)
II	68 555	(68 948)	111 694 (113 524)
III	68 167	(69 115)	110 892 (113 580)
IV	68 394	(69 443)	110 834 (113 674)

Näihin lukuihin sisältyy n. 1 200 tapausta, joista lapsilisä on maksettu kunnalle.

Lapsilisää nostaneet yksityiset perheet lapsiluvun mukaan vuoden viimeisen neljänneksen aikana:

Lapsilisää nostettiin	Nostajien lukumäärä	Lasten luku
1 lapsesta	35 600 (35 699)	35 600 (35 699)
2 »	22 812 (23 026)	45 624 (46 052)
3 »	6 609 (6 972)	19 827 (20 916)
4 »	1 424 (1 585)	5 696 (6 340)
5 »	300 (328)	1 500 (1 640)
6 »	64 (85)	384 (510)
7 »	15 (17)	105 (119)
8 »	6 (8)	48 (64)
9 »	2 (2)	18 (18)
10 »	1 (—)	10 (—)
Yhteensä	66 833 (67 723)	108 812 (111 370)

Kaiken kaikkiaan väestöasiaintoimisto maksoi v. 1970 sosiaaliavustuksia 27 481 248 mk.

7. Asumuserosovittelut

Lastensuojelulautakunnan määräämien kuuden sovittelijan hoitamat sovittelu tehtävät

Päätettyjä sovitteluja	276 (203)
Avioliittoa jatkoi (ei todistusta) ...	60 (47)
Neuvottelukertoja	936 (684)
Lapsettomia aviopareja	83 (60)
Lapsia yhteensä	382 (336)

Aviopuolisot uskontokunnan mukaan päättyneissä sovitteluissa

Uskontokunta	Avio- puolisoi- ja
Ev. lut. seurakunta	378 (274)
Siviliirekisteri	154 (117)
Muut uskontokunnat	20 (15)
Yhteensä	552 (406)

Aviopuolisot avioliittovuosien mukaan päättyneissä sovitteluissa

Vuosia	Avio- liittoja
0—1	16 (14)
2—5	119 (55)
6—10	66 (60)
yli 10	75 (74)
Yhteensä	276 (203)

Sosiaaliryhmitys miehen ammatin mukaan päättyneissä sovitteluissa

Sosiaaliryhmä	Avio- liittoja
I	37 (23)
II	89 (68)
III	136 (100)
IV	14 (12)
Yhteensä	276 (203)

8. Taloustietoja

Lastensuojelutoimen aiheuttamat bruttomenot tilinpäätöksen mukaan:

	mk
Lastensuojeluvirasto	4 576 494
Avohuolto:	
turvattomien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen, lasten kesävirkestys ...	4 226 689
suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus ja tilapäinen avustaminen	333 587
vajaamielisten huolto	187 163
elatusavun ennakkojen poistot	659 441
Laitoshuolto:	
kaupungin lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset	13 416 871
kaupungin vajaamielislaitokset	1 860 314
turvattomien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	5 096 220

suojelukasvatusta tarvitsevien alaikäisten sijoitus vieraissa laitoksissa	186 885
vajaamielisten sijoitus vieraissa laitoksissa	2 631 937
Järjestöjen avustukset	663 702
Käyttövarat	95 327
Yhteensä	33 934 630

Lisäksi esiintyi tilinpäätöksessä pääoma-
menoina laitosten perusparannuskustannuk-
sia seuraavasti:

	mk
Sofianlehdon vastaanottokoti	13 860
Hyvösen lastenkoti, Hyvölän kesä- siirtola	16 291
Perhekoti	7 085
Oppilaskoti Toivola	273
Päivähuoltola Vantaala	13 896
Yhteensä	51 405

Lastensuojelutoiminnan tulot:

	mk
Valtionapu sosiaalilääkärin toimin- ton menoihin	30 000
Valtionapu vajaamielisten avo- huollon menoihin	39 098
Muut tulot	84 041
Korvaukset annetusta huollosta:	
valtiolta	2 708 428
vierailta kunnilta	44 590
yksityisiltä	2 724 296
Valtionapu:	
lastenkodeille	284 291
vajaamielislaitoksille	884 955
Ateriamaksut	107 367
Luontoisedut	83 449
Vuokrat	89 591
Muut tulot	159 445
Yhteensä	7 239 551

Kun tulot vähennetään bruttomenoista
33 934 630 mk:sta, kaupungin kassaa rasitta-
vaksi nettomenoksi jää 26 695 079 mk eli
3 291 294 mk enemmän kuin edellisenä
vuonna.

*9. Avustukset ja osuudet
kuntainliitoissa*

Kuten menoista ilmenee, jaettiin avustuk-
sena lastensuojelujärjestöille yhteensä
663 702 mk, josta A-klinikkasäätiö sai
236 000 mk, Mannerheimin Lastensuojelu-
liitto 240 000 mk, Kriminaalihuolto-yhdistys
35 000 mk, Kehitysvammatuki 57 -yhdistys
3 500 mk ja 149 202 mk sellaiset järjestöt,
jotka järjestivät kesävirkestystä helsinkiläi-
sille lapsille. Lisäksi suoritettiin osuutena
Kärkulla Centralanstalt -nimistä laitosta
ylläpitävälle kuntainliitolle 58 500 mk ja
Rinnekoti-Säätiölle 49 512 mk.

10. Lastensuojelurahastot

Kaupungin lastensuojelutyötä varten oli
rahatoimiston hoidossa eräitä rahastoja, joi-
den pääomat ja käytettävissä olevat korko-
varat olivat 31.12. seuraavan suuruiset:

	Pääoma mk	Korot mk
Adolf Holmgrenin lahjoitusra- hasto	516	649
Johan Gustaf Rosenbergin ra- hasto	157	85
Lasten kesäsiirtolan rahasto ...	269	152
Makarna Bergmans donations- fond	782	265
L. A. Grönholmin Helsingin orpolasten rahasto	190	12
M. Kotschackin lastenvaatus- rahasto	1 289	236
Aina ja Ivar Gordien lahjoitus- rahasto	818	178
Yhteensä	4 021	1 577

11. Hoitopaikkavaraukset

Lastensuojelulautakunta sijoitti laitoshoidon tarvitsevia alaikäisiä ja vajaamielisiä kertomuksesta ilmenevässä määrin valtion, eri kuntien tai kuntainliittojen sekä yksityisten omistamiin laitoksiin. Lastensuojeluvirasto suoritti suullisilla ennakkosopimuksilla paikkavaraukset kuitenkin siten, että ao. jaosto vahvisti hoitomaksun suuruuden. Kaupunki on myös varannut myöntäessään avustuksia tai lainoja yksityisten laitosten perustamis-

kustannuksia varten käyttöönsä määrääjäksi hoitopaikkoja. Kertomusvuoden aikana tehtiin aikaisempien sopimusten (ks. lastensuojelutoimen toimintakertomus v. 1969) lisäksi yksi uusi sopimus.

Kaupunginhallituksen 28.12.1970 myöntämän lainan lainaehtojen mukaisesti varattiin Sylvia-koti yhdistyksen kehitysvammaisten lasten opetus- ja työkodista 17 paikkaa Helsingin kaupungin lastensuojeluviraston käyttöön lainan voimassaoloajaksi.

IV. Lastensuojelulautakunnan alaiset laitokset

1. Lasten- ja nuorisonhuoltolaitokset

Henkilökunnan osalta viitataan kunnalliskalenteriin.

Sofianlehdon vastaanottokoti, 257-paikkainen lähinnä turvattomien 0-16 -vuotiaiden lasten vastaanottolaitos, jossa lisäksi 74 paikkaa vajaamielisiä varten.

Herttoniemen vastaanottokoti, 14 -paikkainen leikki-ikäisten lasten vastaanottolaitos.

Oulamon vastaanottokoti, Lohjalla sijaitseva 46 -paikkainen vastaanottolaitos suojelukasvatusta tarvitsevia koulu- ja työikäisiä poikia varten. Laitoksessa toimi oma kansakoulu.

Vastaanottokoti Lemmälä, Hyvinkäällä Riidasjärvellä sijaitseva 15 -paikkainen suojelukasvatusta tarvitsevien, pääasiassa kansakoulun III-VI luokilla olevien poikien vastaanotto- ja tarkkailulaitos, jossa toimi oma kansakoulu.

Naulakallion vastaanottokoti, 51 -paikkainen tilapäissijoitusta ja erikoistarkkailua tarvitsevien, lähinnä kouluikäisissä olevien lasten vastaanottolaitos.

Hyvösen lastenkoti, 33 -paikkainen, lähinnä kouluikäisten erityislasternkoti.

Riihenkulman lastenkoti, 32 -paikkainen, lievästi häiriintyneille kouluikäisille tarkoitettu erityislasternkoti, jossa on kuitenkin

jouduttu kroonikkolasten hoidon järjestämättömyyden takia hoitamaan monivammaisia, pitkäaikaista hoitoa tarvitsevia lapsia.

Perhekoti, 6 -paikkainen erityislasternkoti.

Kaarelan nuorisokoti, 12 -paikkainen 13 v täyttäneiden poikien erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos.

Kallion nuorisokoti, 28 -paikkainen poikien erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos.

Koskentuwan nuorisokoti, 16 -paikkainen 13 v täyttäneiden poikien erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos.

Laajasalon nuorisokoti, 15 -paikkainen 14 v täyttäneiden poikien erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos.

Siltavuoren nuorisokoti, 12 -paikkainen tyttöjen erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos.

Taivallahden nuorisokoti, 28 -paikkainen 13 v täyttäneiden poikien erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos, jossa toimi 11 -paikkainen asuntolaosasto.

Töölön nuorisokoti, 12 -paikkainen tyttöjen erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos.

Usvatien nuorisokoti, 14 -paikkainen poikien erityislasternkoti ja jälkihuoltolaitos.

Jakomäen nuorisokoti, 12 -paikkainen koulunsa lopettaneiden 16-20 -vuotiaiden suojelukasvatusta tarvitsevien tyttöjen erityislasternkoti.

Lastensuojelutoimen laitosten käyttömenot lasta ja päivää kohden v. 1970

	Vahvistettu paikkaluku	Aukiolopäivät	Hoitopäivien määrä	Käyttöprosentti	Bruttomenot							Tulot					Nettomenot
					Palkat	Huoneisto ja kiinteistö	Kalusto	Ravinto	Vaatus	Muut menot	Yhteensä	Valtionapu	Huoneistotulot	Ateriakorvaukset	Muut tulot	Yhteensä	
<i>A-laitokset</i>																	
Sofianlehdon vastaanotto-	257	93 805	70 957	75.64	45.45	7.00	0.51	3.66	2.84	1.48	60.95	1.58	0.26	0.55	0.40	2.78	58.17
koti																	
Herttoniemen vastaanot-	14	5 110	4 026	78.79	43.14	3.99	0.43	3.93	1.00	0.96	53.45	1.20	0.93	0.81	0.02	2.96	50.48
tokoti																	
Hyvösen lastenkoti	33	12 045	8 851	73.48	38.88	10.99	0.71	5.54	1.82	2.50	60.44	1.46	0.78	0.59	0.16	2.99	57.45
Riihenkulman lastenkoti	32	11 680	10 571	90.51	40.28	11.96	0.30	4.05	0.91	1.41	58.92	1.46	0.48	0.49	0.37	2.80	56.13
Perhekoti	6	2 190	1 732	79.09	29.66	11.52	0.35	7.53	1.63	1.85	52.54	1.73	1.74	0.65	0.45	4.56	47.98
Kallion nuorisokoti	28	10 220	7 661	74.96	25.54	8.44	0.27	4.24	1.05	1.58	41.14	0.81	1.01	0.25	0.03	2.10	39.05
Töölön »	12	4 380	3 634	82.97	25.48	4.77	0.60	4.55	1.67	2.04	39.12	0.79	1.04	0.33	0.30	2.46	36.66
Kaarelan »	15	5 475	4 336	79.20	26.94	5.04	1.02	4.45	1.47	2.79	41.72	0.51	0.54	0.08	0.01	1.13	40.58
Taivallahden »	28	10 220	8 646	84.60	20.55	5.57	0.86	2.59	0.75	1.10	31.43	0.38	0.28	0.23	0.11	1.01	30.42
Koskentuvan »	16	5 840	5 631	96.42	20.99	4.78	0.76	3.61	1.07	1.77	32.97	0.60	0.58	0.18	—	1.35	31.61
Siltavuoren »	12	4 380	3 907	89.20	25.71	4.79	0.47	3.99	1.30	1.74	37.99	0.66	0.36	0.07	—	1.09	36.90
Usvatien »	14	5 110	4 278	83.72	27.88	7.18	0.44	3.84	1.24	1.83	42.41	0.24	1.09	0.26	0.10	1.69	40.72
Jakomäen »	12	4 380	3 713	84.77	38.57	10.02	1.00	4.56	1.85	3.21	59.21	0.13	1.55	0.18	—	1.86	57.36
Laajasalon »	15	5 475	4 163	76.04	24.65	13.23	0.21	4.01	1.68	2.18	45.97	0.40	1.21	0.25	0.02	1.88	44.09
Nuorten työkoti ¹⁾	18	558	192	34.41	115.24	9.15	—	11.29	2.06	14.59	152.96	—	3.13	—	—	3.13	149.83
Yhteensä ja keskimäärin	512	180 868	142 298	78.67	38.01 (70.66%)	7.58 (14.10%)	0.54 (1.01%)	3.93 (7.31%)	2.05 (3.81%)	1.68 (3.12%)	53.79	1.21	0.52	0.45	0.26	2.43	51.36
<i>B-laitokset</i>																	
Outamon vastaanottokoti	46	16 790	10 283	61.24	64.29	20.56	2.64	7.09	1.38	4.30	100.26	1.00	3.02	0.47	0.13	4.62	95.64
Vastaanottokoti Lemmilä	15	5 475	3 910	71.42	61.87	10.46	1.65	5.30	1.96	5.27	86.51	1.62	0.67	0.59	0.19	3.08	83.43
Naulakallion vastaanotto-	61	18 323	12 624	68.90	63.51	12.07	0.95	5.55	1.56	3.03	86.67	1.18	0.97	0.74	1.12	4.01	82.66
koti																	
Hoitokoti Teinilä	16	5 840	4 578	78.39	65.08	31.06	1.16	5.91	1.08	2.02	106.31	2.36	—	0.38	0.03	2.77	103.54
Oppilaskoti Toivola	96	35 040	23 305	66.51	49.00	17.25	1.87	5.15	1.67	2.35	77.29	1.05	1.75	0.46	0.44	3.69	73.60
Tutkinta-asema	20	7 300	4 939	67.66	53.74	12.43	0.26	5.79	0.19	2.23	74.65	6.59	—	—	0.72	7.31	67.34
Yhteensä ja keskimäärin	254	88 768	59 639	67.19	57.17 (66.60%)	16.94 (19.73%)	1.61 (1.87%)	5.69 (6.83%)	1.45 (1.68%)	2.99 (3.48%)	85.85	1.66	1.45	0.48	0.50	4.11	81.74

<i>C-laitokset</i>																	
Malmin lastenkoti	22	8 030	7 438	92.63	38.62	3.41	0.33	3.51	1.19	1.16	48.22	1.00	0.20	0.42	0.01	1.62	46.60
Päivölän lastenkoti.....	16	5 840	6 790	116.27	31.44	4.25	0.23	3.66	0.95	1.20	41.74	0.87	0.48	0.59	0.27	2.22	39.52
Yhteensä ja keskimäärin	38	13 870	14 228	102.58	35.20 (77.99%)	3.81 (8.44%)	0.28 (0.63%)	3.58 (7.93%)	1.07 (2.38%)	1.18 (2.63%)	45.13	0.94	0.34	0.50	0.13	1.91	43.22
<i>D-laitokset</i>																	
Nukarin lastenkoti	30	10 950	11 321	103.39	29.78	4.09	0.63	2.65	0.83	1.12	39.10	17.30	0.42	0.36	0.69	18.77	20.33
Yhteensä ja keskimäärin	30	10 950	11 321	103.39	29.78 (76.17%)	4.09 (10.45%)	0.63 (1.62%)	2.65 (6.77%)	0.83 (2.12%)	1.12 (2.87%)	39.10	17.30	0.42	0.36	0.69	18.77	20.33
<i>E-laitokset</i>																	
Päivähuoltola Tyynelä ...	68	13 124	9 490	72.31	20.56	2.71	0.17	2.65	0.23	2.84	29.16	15.18	—	—	0.06	15.24	13.92
Päivähuoltola Vantaala ...	42	10 836	8 095	74.70	21.44	3.46	0.76	1.95	0.21	3.82	31.64	14.34	—	0.18	0.40	14.92	16.72
Vaihtetyökeskus	95	24 510	18 169	74.13	11.36	1.54	0.34	2.27	0.04	3.57	19.13	10.40	—	0.07	4.17	14.63	4.49
Solakallion erityiskoulu ...	80	16 000	13 978	87.36	20.60	11.55	0.38	1.56	0.02	4.33	38.44	17.16	0.21	0.09	0.20	17.67	20.78
Yhteensä ja keskimäärin	285	64 470	49 732	77.14	17.35 (60.88%)	4.89 (17.15%)	0.39 (1.35%)	2.09 (7.35%)	0.10 (0.35%)	3.68 (12.92%)	28.51	13.86	0.21	0.10	1.66	15.65	12.86
Kaikkiaan ja keskimäärin	1 119	358 926	277 218	77.24	37.94 (68.86%)	8.78 (15.93%)	0.73 (1.33%)	3.91 (7.10%)	1.47 (2.66%)	2.27 (4.12%)	55.11	4.22	0.62	0.39	0.57	5.80	49.30
Prosenttinen nousu v:n 1969 keskim. luvuista ...	2.66%	1.42%	-1.42%	-2.78%	14.14%	16.60%	35.19%	8.01%	1.38%	15.23%	14%	9.61%	5.08%	11.43%	18.75%	10.06%	14.46%

¹⁾ Nuorten työkotia aloitti toimintansa 1.12.1970. Hoitopäiväkustannuksia korottavat laitoksen perustamisvaiheen palkkamenot.

Nuorten työkoti, 1.12.1970 toistaiseksi nuorisokotina toimintansa aloittanut työikäisille nuorille tarkoitettu laitos, jossa oli 9 -paikkainen tyttöjen ja 9 -paikkainen poikien osasto.

Hoitokoti Teinilä, 16 -paikkainen psykykisesti häiriintyneiden lasten psykiatrinen hoitokoti, jossa toimi oma kansakoulu.

Oppilaskoti Toivola, 96 -paikkainen apukoulutusoisten, kouluikäisten lasten erityislastenkoti, jossa toimi oma kansakoulu.

Lastensuojeluviraston Tutkinta-asema, 20 -paikkainen Kallion virastotalossa toimiva ensihuoltoa tarvitsevien lasten ja nuorten vastaanottolaitos.

2. Vajaamielislaitokset sekä vajaamielisten lasten lastenkodit ja päivähuoltolat

Malmin lastenkoti, 22 -paikkainen vajaamielisten lastenkoti.

Päivölän lastenkoti, 16 -paikkainen vajaamielisten lastenkoti Sipoon Kallbäckissä.

Nukarin lastenkoti, 30 -paikkainen varsinainen vajaamielislaitos Nurmijärven Nukarissa.

Päivähuoltola Tyynelä, 68 -paikkainen vajaamielisten päivähuoltolaitos.

Päivähuoltola Vantaala, 42 -paikkainen vajaamielisten päivähuoltolaitos.

Vaihtelykeskus, 135 -paikkainen vajaamielisten työosastomuotoinen päivähuoltola.

Solakallion erityiskoulu, 80 -paikkainen 7-18 -vuotiaiden kehityskykyisten vajaamielisten erityiskoulu.

3. Laitosten hallinto ja terveydenhuolto

Laitosten välitön johto kuului kunkin laitoksen johtajalle, mutta hallinnollista yleisvalvontaa suoritti lastensuojelutoimen toimitusjohtaja sekä kasvatuksellista valvontaa Outamon, Lemmilän, Naulakallion B-osaston ja Tutkinta-aseman osalta nuorisonhuoltaja sekä muiden laitosten osalta lastenhuollontarkastaja tai apulaislastenhuollontarkastaja.

Laitosten kansakouluissa noudatettiin kaupungin kansakouluille vahvistettuja opetussuunnitelmia ja opetuksen tarkastuksesta huolehtivat suomenkielisten kansakoulujen tarkastajat.

Laitosten terveydenhuoltotarkastukset suoritti lautakunnan lääkäri. Kertomusvuoden aikana laitoksissa hoidetuissa lapsissa todettiin 1 570 (1 735) akuuttia ja 1 200 (1 319) kroonista sairautta. Poliklinikkakäyntejä oli 576 (530) ja sairaalahoitotapauksia 88 (112). Tuberkuloositarkastukset suoritettiin 44 (112) lapselle. Viraston vastaanotolla tutkittiin 968 (874) lasta.

Sofianlehdon laboratoriossa suoritettiin 3 036 (3 362) tutkimusta.

Lääkintävoimistelijat hoitivat laitoksissa 98 lasta yhteensä 6 140 hoitokertana.

Sofianlehdon hammashoitolassa tutkittiin 255 (192) lasta, hoitotoimenpiteiden määrä oli 1 600 (1 672) ja narkoosissa hoidettiin 39.

Laitoksissa hoidettavien yleiskunto on terveystarkastuksessa todettu hyväksi.

Laitosten hygieenisten olosuhteiden tarkastuksissa on eräissä tapauksissa vaadittu korjauksia. Lääkevarastojen kunnossa ei ole ilmennyt huomauttamista.